

1940

FEBRUÁR

T A R T A L O M

László Dezső: Beszéd és cselekedet. — „IGY SZÓL AZ ÚR“. Kitartás. — Nagy András: A kereszt törvénye a társadalmi szolgálatban. Kovács Lajos: Hívó lelkek. — Kéz a kézben. Irodalom és Művészet. — HIREINK.

Előkészületben !

Előkészületben !

KOZMA TIBOR:

Téma és textus a prédikációban

Legújabb kiadványok :

Brunner Emil: Jézus példázatai. Tíz prédikáció	<u>Lel</u> 25
Bokor Sándorné: Az elvarázsolt ki- rályfi. Mesejáték ---	20
Tengeri csata. Új társasjáték két személynek, egy játék (2 darab) ---	12
A mi meséink. 30 magyar népmese, 170-180 oldal, 18 illusztrációval, jó papíron, kötve	70
olcsóbb papíron, füzve ---	40
Dr. Vasady Béla: Református pogány	5
Borbáth Dániel: Francke, az árvák atyja. A Református Könyvtár kiadványa a belmisszió nagy hősről aki „Bizott Istenben“	10
Szabó Dénes: Firtos és Gyöngyvér. Székely népmeséből írt tündérajáték gyermekek számára 4 felvonásban. Igen könnyen előadható faluhelyen is. Ára 2-2 dalbetéttel	25
„Itt az Isten köztünk“. Csendesórai vezér- fonal az 1940. évre korlátolt számban még kap- ható. Csak könyvalakban jelent meg. Ára a szinte 400 oldalas könyvnek füzve	30
kötve ---	40

Kaphatók az „IFJÚ ERDÉLY“ kiadóhivatalában.

KIÁLTÓ SZÓ

SZERKESZTI: DR. TAVASZY SÁNDOR // FŐMUNKATÁRSÁK: BIRÓ SÁNDOR ÉS LÁSZLÓ DEZSŐ.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: CLUJ, CALEA MARECHAL FOCH 38. SZÁM.

Kéziratok, előfizetési díjak ide küldendők. — Előfizetési díja félévre 50 Lei, egész évre 100 Lei.

XIV. ÉVFOLYAM

1940 FEBRUÁR

2. SZÁM

Inregistrat la Tribunalul sub N-rul 1507/1938, la N-rul curent 27. sz. a. bejegyezve a clujl Törvényszéknél.

Beszéd és cselekedet.

1. Mai viták a beszéd felett.

A mai szellemi és társadalmi életben egyfelől a beszéd leértékelésével, másfelől a beszéd új jelentőségének megállapításával találkozunk. Egyik oldalon azt mondják, hogy legyen már vége a sok beszédnek, álljanak félre az elméleti emberek, következzenek már a tettek, s a gyakorlati emberek vegyék át a közélet vezetését. Másik oldalon azonban azt látjuk, hogy az új politikai életben milyen döntő jelentősége van a beszédnek. Korszakunkban ismét a beszéd lett a politikai élet egyik legfontosabb eszköze és megnyilvánulása. Milyen izgalmossal várja a világ, hogy mit fog mondani ez vagy az a világhírű politikus. A rádió révén a politikai beszédnek egészen új típusa alakult ki. Egészen bizonyos, hogy történelmi távlatba kerülve, korunk szónoklatait külön fejezetben fogja a retorika tárgyalni.

A fenti rövid rávilágítás is megmutatja, hogy ma, mint az élet minden területén, úgy a beszéd megítélésében sincsen egységes felfogás. Nemcsak általában, hanem bent az egyházban is egyre gyakrabban találkozunk a beszéd lebecsülésével, másfelől a különböző emberi beszédnek: politikai szónoklatnak, tudományos előadásnak, irodalmi alkotásnak mértéken felüli értékelésével. Mindez indokolttá teszi, hogy ezzel a kérdéssel az evangélium alapján nézzünk szembe a megállapítsuk, hogy a keresztyén embernek hogyan kell a beszédről gondolkodnia.

2. Isten beszéde.

Az első beszéd, amely a világban elhangzott, Isten „legyen“ szava volt. Mondá Isten, hogy legyen világ és élet, és lett. Isten beszéde által teremtette a világot. Isten beszéde tulajdonképpen nem más, mint az Ő

ható ereje, amellyel a világot és benne az életet nemcsak megteremtette, hanem fenn is tartja. Ezért mondjuk, hogy Isten beszéde: Ige, azaz cselekvést jelentő szó. Ennek az Igének testetöltése Krisztus, akiben ennek beszédnek a teljes tartalma és hatalma jelenik meg előttünk. Ennek az élő beszédnek, Igének foglalatja a Krisztusról írott Szentírás és ennek a beszédnek mai tovább hatása az egyházi beszéd, az igehirdetés. Istennek világot teremtő tulajdon szava öltött testet Krisztusban, ez a szó árad ki a hittel olvasott Szentírásból és Istennek ez a tulajdon valóságos szava hirdettetik az egyház szolgálatában. Isten az egyház igehirdetésében megjelenő hatalmas szavával formálja újjá az embereket, teremt meg bennük az új embert, tartja ébren bennük az igaz hitet, felelősséget, vezeti országa felé gyermekeit.

A Szentírás és a református hitvallások különösen kiemelik, hogy az egyház Isten Igéje, szava által gyűl össze, marad együtt, él és indul a szolgálatra. Istennek ez az egyházat életető szava az egyház különböző formájú igehirdetői munkájában válik valóságossá és hatóvá. Ebből pedig szervesen következik, hogy a református egyházban az igehirdetést, amelynek világvégeig való végzésére Krisztus parancsot adott, sohasem szabad lebecsülni. Isten az Ő Igéjében, annak hirdetésében jelenik meg az egyház életében; amelyik egyház tehát ezt a beszédet megveti, ezt a beszédet nem tartja fontosnak, a legeslegfontosabbnak az egyház életében, az az egyház önmaga lényegét tagadja meg. Hitvallásunk az igehirdetést a mennyország kulcsának nevezi, amely által a mennyország a hívők előtt megnyitódik és a hitetlenek előtt bezáródik. Ez azt jelenti, hogy minél inkább szereti egy gyülekezet az igehirdetést, annál közelebb ke-

rül Istenhez, annál inkább megismeri Őt, azaz valóban megnyílik előtte a mennyország; és minél kevesebbre becsüli az egyház az igehirdetést, annál távolabb marad Istentől, annál kevesbbé ismeri meg Istent, azaz valóban bezáródik előtte a mennyország.

Ha az igehirdetés valóban a kulcsok hatalma, akkor annak tényleg központi helyet kell az egyház életében elfoglalnia és annak jelentőségét még csak vita tárgyává sem szabad tenni.

3. Az emberi beszéd.

Az emberi beszédet Isten egyik legdrágább ajándékának kell tekintenünk. Istennek csodálatos kegyelme az, hogy a beszéde által megferemtett embernek magának is beszélőképességet adott és egyedül csak az embernek adott ilyen ajándékot a teremtmények közül. A beszéd által Isten hatalmat adott az embernek, mivel az ember beszéde által tud a másik emberrel a legközvetlenebb szellemi kapcsolatba kerülni, beszéde által tud a másik emberre a legsikeresebben hatni. Világosan láthatjuk, hogy az ember művelődési, társadalmi, gazdasági életében milyen döntő fontossága van a beszédnek. A művelődésen belül az irodalom összes ágai, a nevelői hatások javarésze a beszéd formájában él.

Ennek a nagyjelentőségű és az ember egyik legfontosabb vonását alkotó beszédnek három fontos törvénye van. 1. Annál hatékonyabb és pedig az élet érdekében hatékonyabb egy emberi beszéd, minél **közelebb áll Isten beszédéhez**, minél inkább Isten előtti felelősségből születik, minél inkább az Isten beszédének igazságáról akar bizonyosságot tenni. 2. Annál könnyebben felfogható egy beszéd, minél közelebb áll ahhoz a gondolathoz, igazsághoz, amelyet ki akar fejezni, azaz minél hűbb tükre az igazságnak és gondolatnak, amelyet ki akar fejezni. Ez más szóval kifejezve azt jelenti, hogy annál igazabb egy beszéd, minél **logikusabb**, minél inkább követi az emberi gondolkodás örök törvényét. 3. Végül azt kell mondanunk, hogy emberi beszéd nincs: csak magyar, román, német, angol, latin, görög stb. beszéd van, azaz az ember beszéde mindig **nemzeti** jelleg- és érték-ként jelenik meg. Ebből kifolyólag annál tisztább a beszéd, minél inkább megfelel az illető nemzeti nyelv nyelvtani és stilisztikai törvényeinek. A beszélő embernek tehát hármas feladata van: törekednie kell arra, hogy beszéde szerves kapcsolatban legyen Isten beszédével, megfeleljen a logika törvényeinek és híven kövesse a nemzeti nyelv sajátos törvényeit.

4. Beszéd és cselekedet.

A beszéd és cselekedet viszonyának megállapításánál mindenek előtt ne feledkezzünk meg arról, hogy a beszéd **lényegében cselekedet**. A beszéd épen olyan tevékenysége az embernek, mint a látás, hallás, mozgás. A beszélő ember tehát nem tétlen ember. És a beszélő ember annál kevésbbé tétlen ember, minél inkább eljut az Isten előtti felelősségre, minél inkább tudja követni az emberi logika törvényeit és minél inkább ismeri saját nemzeti nyelvének törvényeit. Az igazi nagy beszélők és írók, akikben ösztönös és öntudatos erővel él a beszédnek igazi törvénye, beszédükkel és annak rögzített képével: írásukkal végzik a legnagyobb közéleti szolgálatot.

A beszéd azonban nemcsak cselekedet, hanem újabb **cselekedetek elindítója és irányítója** is. Beszédben mondjuk meg a másik embernek, hogy mit kell tennie és beszéd által készítjük fel a közösségeket és egyéneket a közös munkára. A beszéd kötelező erejű megnyilvánulása az embernek. A tiszta indokok alapján kimondott és nyilvánosan vissza nem vont szó **kötelezi az embert** arra, hogy az abban kifejezett akarat szerint cselekedjék továbbra is. Mivel a beszédben a lélek legbensőbb rugói jelennek meg, mindaz, amit beszédünkkel vállaltunk, cselekedetileg is kötelez bennünket.

Az általunk vázolt hármas törvénynek megfelelő beszédre minden közösségnek éppen a sikeres cselekedet érdekében mindig szüksége van. Ebből viszont az következik, hogy felelőtlen, logika nélküli összevissza beszédre, amely nem követi az illető nemzeti nyelv igazi törvényeit, a közéletben nincs szükség, sőt az ilyen beszéddel szemben fel kell venni a harcot. Nekünk tehát nem a közéletben oly szükséges igazi beszéd ellen, hanem a hamis, üres beszéd, a locsogás, üres szópuffogatás ellen kell állást foglalnunk. Nemrégiben egy gyűlésen vettünk részt, ahol valaki azt mondta, hogy legyen már vége a sok beszédnek, kezdjünk már cselekedni. Erre kénytelen voltam megjegyezni, hogy az itteni magyar közéletben még mindig nem beszéltünk elegendet: nem foglaltuk a beszéd rögzített formájának: az írásnak keretei közé mostani helyzetünk legjellemzőbb vonásait, nem fektettük le pontosan, hogy miképpen élünk, nem állapítottuk meg, hogy miképpen kellene élnünk, nincs olyan életprogrammunk, mely által a legsikeresebben tudnánk közös munkánkat végezni, nincs közöttünk hiteles, élő beszéd, amelyet mindenki szívesen követ. Nekünk még sokat kell írunk és beszélünk — ez a kettő lényegében egy — amíg eljutunk oda, hogy együtt nagy célokért tenni is tudjunk.

Ez azonban nem jelenti azt, hogy nem szabad addig cselekednünk, amíg beszédileg nem tisztázzuk helyzetünket, feladatainkat, amíg nem kapunk új és új élő parancsokat. Mindenkinek tennie kell, meg kell tennie mindazt, amit egyedül csak ő maga végezhet el éppen abban a körben, ahol él. A mai közéletnek egyik legnagyobb fogyatékosága éppen az, hogy kevesen tesznek, kevesen mernek tenni kis dolgokat épen abban az életkörüben, ahol élnek, ahol tőlük várják a tetteket. Ezekhez a tettekhez azonban fogadjuk el azoknak a társadalmi vezetőknél a beszédeit, akiknek szaván át az Isten előtti felelősség tüze izzik ki, mert így sokkal helpesebbek lesznek cselekedeteink.

Végeredményében állítsuk helyre magunk között az igazi, felelősségteljes beszéd tiszteletét, az ilyen beszédet ne tévesszük össze az igazán felesleges szócsépeléssel, minden igaz életparancsot, amely felelős ember szájából hangzik, kapcsoljuk hozzá saját cselekedeteinkhez és ismerjük el magunk felett cselekedeteink moráljául kimondott szavunk feltétlenül kötelező erejét.

LÁSZLÓ DEZSŐ.

Messze a magas északon egy kis rokon nemzet éppen ezekben a napokban írja véres karddal a világtörténet lapjaira az Istenbe vetett hit-, haza- és szabadságszeretet csodás történetét. — Imádkozzunk értük.

MEDGYASZAY VINCE.

Bernadotte Oszkár svéd herceg, a mostani svéd király testvére, most töltötte be 80-ik életévét. Ötven esztendeje, hogy a királyi herceg nagy szeretettel foglalkozik a svéd KIE ügyeivel, 1892 óta ő a Svéd Nemzeti Bizottság elnöke. Egyik KIE-gyűlésen hangzott el ez a kijelentése: „A legnagyobb tisztesség, ami embernek osztláyrésztül juthat az, hogy Isten gyermeke lehet“.

A Lorántffy Zsuzsánna Egyesület január hó 30-iki szeretetvendégségén a bibliamagyarozatot dr. Makkai Sándor egyet. tanár tartotta, míg az erdélyi református Nőszövetség munkásságáról dr. Makkai Sándorné tartott előadást.

A svéd hadsereg tagjai között nemrégén 10.000 Újtestamentumot osztottak szét.

Ouluban, ebben a mostanában gyakran említett finn városban van Európa legészakibb diakonissza-intézete. Reméljük, hogy a gyönyörtően berendezett nagy diakonissza kórház sértetlen maradt a légítámadások alkalmával. A kórház homlokzatán ez a felírás olvasható: „**A bejövőknak reménység! A bentmaradóknak — vigasztalás! A kimenőknek — áldás!**“

„IGY SZÓL AZ ÚR“

Kitartás.

Máté 4:11.

Sokszor gondolkozom el azon, hogy mennyire megszoktuk mindennap látott műkincseinket. Olyan erősen, hogy elmenve mellettük, nem is jut eszünkbe, hívó korszakok miért is készítették el őket. De azt is rögtön meg kell mondanom, ha hirtelen esztétikai érzékünk tom-pultságát akarnánk magunkban csendesen szidni, hogy elsősorban nem azért, hogy például egy szoborban elgyönyörködjünk, hanem, hogy mondanivalójukkal beleszóljanak életünkbe, formálják azt.

Itt van a mi kolozsvári Szent György-szoborunk. Hányszor elmegyünk mellette közömbösen. Néha megértjük szépségének beszédét, megállunk, megcsodáljuk a finom ötvösszerű szobrászművészetet, karcsú alakot, az izgalmas perc pontos megrögzítését. Ma rá kell jönnünk, hogy a szobor mást is akar mondani: a kísértések, megpróbáltatások között diadalmaskodó emberről beszél. Arról, hogy érdemes küzdeni! Es kell is. Csak a lelkiileg lezüllött ember halad át az életen kisszerű taktikázásokkal, napi életve-rekedésekkel.

A keresztyén ember példaképe a magasragaskodó lóról dárdáját a sárkánykígyó torkába döfő Istenért Istenben bízó és erős vitéz. A Sántán körülsikamlik körülöttünk, felénk fújja tüzeit, felemeli fejét, minden erejét ottérezzük izmos testében. Kezünkben az Ige, nekünk ez a kétélű éles kard ad biztonságot; ezerfelé hadakozhatok vele. *Ha már a mienk*, megpróbáltatások, kísértések között felette vagyunk mindennek, csak *kitartás* kell. A Krisztus áldozata érdeméért minket is:

„elhagy az ördög. És imé angyalok jönnek hozzánk és szolgálnak nekünk“.

Nem a háború a borzasztó, az a borzasztó, hogy ilyen a nemzetek erkölcsi színvonala, nem a háború mond ellent a keresztyénségnek, hanem az, hogy kétezer év múlva keresztyén államok — ennyire keresztyének. Maga a háború csak borzalmas tükörképe annak, hogy mik vagyunk; egy óriási leleplezés, mely által Jézus arcába vágja az embernek: ime, ez vagy te.

Ravasz László.

A trévesi róm. kath. püspök elrendelte egyházmegyéje papjainak, hogy lehetőség szerint minden új házaspárnak az esketés alkalmával egy-egy családi bibliát adjanak. Az esketési beszédben utalni kell a Biblia olvasásának a szükségességére.

A kereszt törvénye a társadalmi szolgálatban.

1. A társadalmi kérdés valósága.

Az embernek az emberhez való viszonya a nagyon múlt társadalmi közösségekben vagy nincs, vagy rosszul van rendezve. E közösségek gyakori és korai halála jogosulttá teszi a reménytelenséget, hogy nem is lehet rendezni, amiből a társas élet végromlása következhetik be. A háborútól és következményeitől azért fél az ember, mert háború még sohasem hozott társadalmi megoldást, inkább társadalmi bomlást.

De vitális kérdéssé lett a társadalmi élet azért is, mert ma Európában a társadalmak vagy *mondvacsináltak*, melyeknek lehetőségeit, kereteit, célját és kötőanyagát politikai egységek és érdekek határozzák meg. A mintatársadalom az állam, vagy „politikai nemzet” és minden társadalmi életformának *kényszerhatásra* hozzá kell igazodnia. Vagy pedig *kényszerhelyzetben képződtek*, esetlegesek, időlegesek „érték” és „érdekvédelem” szerint apróbb csoportokból összetettek, melyeknek alapvonása a *védekezés*, hatásköre, léte: *ahogy lehet*. Közös vonása mindkettőnek, hogy *egymás nélkül*, az erősebb a gyengébb kárára él. Az egyes alakulatokon belül nincs önkéntes kapcsolódás, az egymásrautaltság érzése nem köt. *Műtársadalmak*, melyek „értékekre és érdekekre” hivatkoznak, de ezek az értékek és érdekek egymástól ellenségesen különböznek, egyik a másik létjogosultságát és igazságát tagadja. Törvényük az *önzés*, működésük iránya és formája szolgálat helyett az erőszakos uralkodás.

Pedig élettünk a közösségi élet lehetőségétől és minőségétől függ. A közösségtől távol élő vagy elszakadt ember testileg kihal, lelkileg indulatvilágának, természeti mivoltának áldozatul esik. Az ember élete úgy testileg, mint lelkileg rész-szerint való, egyénisége a társaséletben *hivatás* és *szolgálat* következményeképpen tisztul erkölcsi személyiséggé. A hivatás az együttlét céljára mutat, a szolgálatot oly törvények szabályozzák, melyek egy megbízható időálló törvényre mutatnak: *az egymás iránti áldozat törvényére*. Az áldozat törvényéből származó intézkedések vagy alkalmazott törvények hivatottak, hogy a közösség belső életét termékenyvé tegyék, a közösség legkisebb alkatelemei számára életlehetőséget biztosítsanak annyira, hogy a közösség *az egész emberi élet* hordozója tudjon lenni. Az olyan társulás, melyben mindenki a maga egyéniségét féltve és kiméletlenül érvényrejuttatva él, az csak laza keverék; a társulásnak oly vegyületté kell ötvöződnie, melynek egyedei nem molekulárisan, hanem atomjaiban és vitálisan kell hogy szétválaszthatatlan egységgé tömörüljenek.

Ez a *kell* azonban oly törvényt és ható-

erőt tételez fel, mely minden közösség képződésénél jelen van és hat, mint meghatározó hajtó, összetartó, átfogó, megtermékenyítő, korlátozó és célkitűző erő. Az ilyen közösségben megkapja az egyén a maga öntudatát, személyiségét, kiegészítését, élete értelmét. Közösségben tárulnak fel az egyéni élet homályos természeti erői, képességei; itt látszik meg a „*lefelé*” és a „*felfelé*” a jó és rossz sarkpontjai; itt ébred fel az ember *valóságtudata* és *rendeltetése*, hogy ne csak szemlélője, de *látója* is legyen saját világának, és összes kérdéseire feleletet kap.

2. A társadalmi élet emberi törvényei.

A közösségi életnek számtalan formája lehet. Mindenike sorsát a *közösségképző tényező*, a közösséget fentartó *törvény* intézi. Minden közösségnek felelnie kell, hogy mi a ható, közösségképző tényezője, mert ha nem felel, kényszerhez kell nyúlnia. Ilyen tényezők lehetnek az ú. n. *értékek* és *érdekek védelme* és *szolgálat*. Emberi szemmel nézve vannak értékek és érdekek, melyeknek védelmére tömörülni kell, mint a föld, testi erő, természeti kincsek, a család, népi, nemzeti sajátosságok, a történelemben kialakult eszmények, privilégiumok, a közösségi élethez szükséges szabadság stb. Ezeknek az értékét azonban mindig egy minden eddiginél magasabb érték vagy érdek adja meg. S mert mindig van a meglévőnél magasabb érték, elsőbbrangú érdek, ez az érték-hullámzás teszi a közösség életét bizonytalanná. Vagy értékes-e az, ami egy esetleges földrajzi, történelmi vagy társadalmi határvonalon túl értéktelen lom. A földi értékek a *nehézkedési* és a *tehetetlenségi törvények* szerint tömörülnek oda, ahol sok van, hiányuk anyagi katasztrófát, túltengésük erkölcsi öntudatlanságot eredményez, táptalajává lesznek a bűnnek, mely a közösséget emberpusztítóvá teszi. Az ilyen értékek megvetés tárgyai lesznek s romlásba sodorják az őket hordozó és védő társadalmi közösséget is.

Az érdekek csak leplezett értékek, melyek éppúgy változnak, mint a börzén a valutaárfolyam. Szerepük szeszélyes, rejtélyessé teszik az érdekközösségek magatartását, menekülnek már a veszély hírétől s kegyetlenek, ha győznek vagy normális viszonyok között működhetnek. Szolgálatuk látszólagos; ténylegesen *önző érdekszolgálat*. Az ilyen közösségekben az egyén elveszíti tájékozódottságát s mert nincs szüksége reá, magára veszi az azonos érdek uniformisát, ha talál reá, ha nem. Az ilyen érdekvédelem vastörvényekre hivatkozva, embertelenné teszi tagjait, aktíve vagy passzíve. De *törvénynek magamagát tekinti*, társadalmi

hittelét valamilyen formában megvásárolja vagy kierőszakolja, a telhetetlenséget azzal igazolja, hogy szolgálatával lehetővé teszi a gazdasági, társadalmi és kulturális élet vérkeringését. A becsületesség annyi, mint ezeknek az értékeknek és érdekeknek lojális szolgálata. Így keletkezik az a társadalmi becsületesség, melyet végső esetben az öngyilkossággal is meg lehet védeni. Az ember van az értékekért és érdekekért s nem ezek az emberért. *Ez a szolgálat iránya.* Az érdekszolgálat szorosan kapcsol és számottevő szolgálatokat tesz a felebarátnak és emberközösségeknek, ha az anyagilag vagy „erkölcsileg” rentabilis, de érzéketlen, ha nincs haszna, vagy veszteségre van kilátása. Az ilyen közösségek nem ismerik az áldozat törvényét és az ebből következő önkéntes szolgálat hiánya miatt minden pillanatban csőd előtt állanak.

Az ilyen közösségekhez tartozó egyedek természeti adottságaikat, képességeiket, anyagi lehetőségeiket érdemnek, saját szerzeményüknek tekintik. Így minden közösség a természeti ember igényeit szolgálja. Az ilyen közösségekben az életjog és uralom azé, aki azt ki tudja erőszakolni s mert *mindenki uralkodni akar*, minden haladás a másik romlásával, minden előny a másik hátrányára, minden uralom a másik rabszolgaságával, minden élet a másik halálával, megszűnésével jár. *A természeti ember magát szolgálja akkor is, ha látszólag másoknak szolgál.* Mindent magáénak tekint, amit bármely eszközzel meg tud szerezni. A természeti és erkölcsi vonások egymásba folynak és Übermensch-ben végződnek; aki csak valahogy él, annak meg kell halni, aki élni tud, abban vérszaggal kell ébrentartani az életakaratot. Az ilyen közösségek, illetve társadalmak csak színben különböznek egymástól, lényegében természetiek, embertelenek még akkor is, ha humánus egyesületeknek hívják őket. A természeti törvény parancsa pedig mindenütt ugyanaz: *elvenni, magának élni, tekintet nélkül másokra*, uralkodni.

Ez az igazi oka minden társadalmi válságnak, melyről az emberiség öntudatos szenvedői sajtóban, közéletben bizonyosságot tesznek. A társadalmi közösségek betegek, halálos kór, bizalmatlanság, pánikhangulat terror, vádaskodás, gyanúsítgatás emészti a társadalmakat és teszi lehetetlenné vagy terméketlenné a társadalmi szolgálatot. Ha néven nevezzük ezt a lelkiiséget és lelki helyzetet, *bűnösnek és váltságraszorultnak* kell mondanunk. *Minden válság váltság utáni esengés:* „... az egész teremtett világ egyetemben fohászodik és nyög” „... sóvárogva várja az Isten fiainak megjelenését”.

3. Más társadalmi szolgálatra van szükség.

Van-e segítség? Az emberi közösségek sokat csalódott vagy óvatos vezetői arany közepűt mutatnak, óvatosságra intenek, polgári

morált és oldalbiztosítást, vagy sokoldalú biztosítást ajánlanak. Paranezisekben nincs hiány. Szilárdabb alapokra kell helyezni a közösségi élet erkölcsi és anyagi formáit. De meddig kell fokozni a szilárdságot, hogy a biztonságig eljussunk. Ezen a földön minden felsőfok meghaladható. A társadalom meggyógyulásának szolgálata nem táplálkozhatik többé viszonylagos törvényekből és múló hatásokból. *A biztonság csak az emberi korlátokon túlról jöhet.* Ez a világ politikai, gazdasági, társadalmi, erkölcsi összes értékeivel egyénileg és közösségeiben egy közös névben foglalható össze: *a bűnbe esett Ádám.* Ő a megtestesült természeti ember és a megtestesült történelem, az ó-ember. Sajnos, semmiféle közösség nem vallja be, hogy Ádám bűnös, csak azt, hogy ember és téved. Nem vallhatja, nem is taníthatja, *mert nem is tudja. Ez az ismeret nem e világból való.* Ha akar is szolgálni a világ, úgy sem tud; meggyógyulni sem tud, mert az erkölcsi életre nézve a természetben és a történelemben nincsenek önmegtágadást, lemondást, áldozatos szolgálatot rendelő törvények, tehát nincs orvosság. Vannak betegségek, mint a vérbaj, melyeket csaknem a test megoszlásáig fájdalom nélkül lehet viselni s vannak nárkotikumok, melyek derülátóvá teszik a halálos beteget is. Ilyen beteg, azaz bűnös az ember egyéni és közösségi életében, mert *a maga dicsőségére, a maga törvénye alapján szolgálta a maga érdekeit.*

4. Az áldozat és kereszt törvénye.

Meggyógyulás csak a kereszt törvénye által lehetséges. Isten dicsőségének önfeláldozó, önmegtágódó szolgálata által. Ez a szolgálat megvalósult, láthatóvá, testté lett Isten Fiának, a Názáreti Jézus Krisztusnak földi életében. Ez az örök törvény általa lett igazsággá, tényé és minden törvény mértékévé, az ő haláláig engedelmes szolgálatában ható, gyógyító, megváltó és megtartó erővé. Ezek a kifejezések nem képek és nem az emberi szellem termékei, mert ezektől a képektől minden *emberi és természeti* irtózik, *mert a kereszt törvénye minden testre és szellemre halált jelent.* Krisztus halálába kell merítkezni minden értéknek és érdeknek, minden léleknek, egyéneiben a társadalomnak, hogy a feltámadott Krisztusból megújulást nyerjen. *Ez az újjászületés törvénye.* Természetcseré. E törvény szolgálata a társadalomban élőszóval és cselekedettel megy végbe. E törvény tartalma az, hogy *mit tett Isten a bűnös emberért és mit kíván Isten az embertől.* E törvény szerint Isten gyűlöli a bűnt és szereti a bűnöst s Fiának feláldozása által teszi az ember számára igazsággá és követhetővé ezt a törvényt. A válságba jutott társadalmaknak e törvényben van a váltsága. A társadalmi szolgálathoz ő megy elől, ő hív, övé

az erő. *Ennek a szolgálatnak célja az Isten dicsősége.* A kereszt törvényének ő az engedelmes betöltője. Engedelmes, önfeláldozó a keresztfának haláláig. Szereti gyilkosait is. Tiszta, szent, ártatlan életet áldoz fel maradék nélkül, bűnösökért. Ő ezt a törvényt így fogalmazta meg: *„Azért szeret engem az Atya, mert én lefeszem az én életemet, hogy újra felvegyem azt. Senki sem veszi azt el éntőlem, hanem én teszem le azt én magamtól”.* Követői, tanúi, tehát akik valahol és valamikor társadalmi szolgálatot vállalnak, magukra nézve e törvényt így fogalmazták meg: *Arról ismertük meg a szeretetet, hogy ő az ő életét adta érettünk: mi is kötelesek vagyunk odaadni életünket a mi atyánkfiaért.* De mint ahogy Krisztus megfeszítésének történelmi eseményében a hit Krisztus kegyelemszerző áldozatát látja meg, éppen úgy a földi élet eseményeiben, a közösségi élet megtévesztő szövődékében *csak a hit képes meghallani Istennek a szolgálatra való hívását.*

A keresztalál önkéntes áldozat. Az ember a történelem folyamán és ma is *valamit* áldoz önmagáért. Krisztus *önmagát áldozta másokért. Áldozati bárány és áldozó főpap egy személyben.* A társadalmi szolgálatban tehát *nem áldozhatunk fel másokat magunkért, csak magunkat másokért.* Nem valamit javainkból vagy egyéniségünkéből, hanem mindenünket és egész magunkat. Aki valamely közösségben mások kárára megmenti életét, elvesztette azt. Az önfeláldozás törvénye Krisztus szolgálatában jelzi, hogy Isten mire értékeli az elesett embert és hogy milyen mélyre süllyedt az ember, hogy Isten megszülött Fiát adta az elveszett megmentésére; jelzi azonban egyúttal, hogy *meddig mehetünk mi is a közösségi szolgálatban a reánk bízott életéért.* A önfeláldozásban lényeges vonás az *önkéntesség.* Krisztus szerint a jó pásztor megszámolja a juhait és az elveszettet *megkeresi.* A társadalmi szolgálatban nem lehet *megvárni,* míg az elveszettek; elesettek, haldoklók vagy halottak *segítségért kiáltanak,* mert *ha már statisztikai adatok jelzik a romlást, az a közösségi szolgálat súlyos mulasztásaira mutat.* A társadalmi szolgálatra szorultak vagy *nem tudnak már kiáltani,* vagy szégyenlik a szolgálatot igénybevenni, de a bűn rabságában el is vesztették érzéküket a tiszta élet iránt s a meginduló társadalmi szolgálat *társadalmi letárgiára talál.* Ha a közösségi munkás megérezte, hogy Krisztus önkéntes áldozata mekkora jótétemény számára, *hálás lesz* érte és keresi az alkalmat hálája felmutatására és *ez a hála megőrzi a társadalmi szolgálat önkéntességét.* A társadalmi tisztesség, állás, megfizettség nem helyettesítheti ezt a hálás önkéntességet. *Az életet le kell tenni, az atyafiakért életet kell áldozni önként és ha*

ez így történt volna, kevesebb halottja és sebesültje, szökevénye és eltűntje volna a védekező közösségi életnek.

5. Az új törvény hatása.

A társadalomban, a közösségi életben a gyűlölet vadon nő. Aki a kereszt törvényét hirdeti és cselekszi, annak *szeretetet* kell vinnie a mérget és halált lehelő környezetbe. Krisztus maga egy ilyen környezetbe született bele. Utolsó percéig szenvedett ebben a légkörben. A keresztet és kereszt törvényét a társadalmi szolgálatban nem lehet a magunk számára tökélesíteni, hanem mindazokat az előnyöket, melyek szolgálatunk nyomán keletkeznek, a közösség, tehát atyánkfiai számára értékesíteni. A társadalmi szolgálat csak azt teheti, amit Krisztus tett: *szeretni, adni, lemondani, az életet másokért letenni, mert a kereszt törvénye: a szeretet törvénye: szeresd felebarátodat, úgy, mint magadat.* A kereszt törvénye nem akar történelmi adottságokat, helyzeteket megszüntetni, elvenni, hanem újjászülni, átíratni és szolgálatba állítani a *bűnös ember megmentése érdekében.* Lelkiséget cserél ki nemcsak a megromlott társadalmi közösségekben, hanem azokban a nagyobb keretekben, melyek a társadalmi közösségek védelmére és nem gyötrésére rendeltettek. A szeretet szolgálatának további hatása az, hogy a gyakorló szolgálk ebben a szolgálatban elveszítik *önző és önbálványozó természetüket s példát mutatnak arra, hogy „a tisztességnél előtte jár az alázatosság”.* A szeretet mindig ad és csak ad. *Mindent ad. A kereszt törvénye a szolgálat rendjén oly közösséget teremt, mely minden emberi közösség meggyógyulását munkálja.* Jel, melyben minden bűnös önmaga felett győzhet, jelzi a megváltott ember útját: Krisztus nyomdokait, akit követve a bűnös ember, Isten dicsőségére szolgálhat, de egyúttal jelzi, hogy *melyik út vezet az embertől az emberig. Ez az egyetlen érték és a társadalmi szolgálat egyetlen útja.* — Ez az út a szolgálat. *Ami ezen az úton lehet, az kell, ez a nyílt parancs van felírva a szolgálatban előljáró meghalt és feltámadott Krisztus keresztjére.* Közösségben és szolgálatban követni kell őt. Nem úgy, hogy elhagyjuk állásunkat és dolgainkat, hanem úgy, *ahogy* vagyunk és ott, *ahol* vagyunk. Krisztus követése a közösségi szolgálatban nem külön foglalkozás és nem méregdrágán megfizetendő speciális teljesítmény. A kereszt útja, tehát a Krisztus útja átvezet a műhelyeken, irodákon, a kerges tenyeren és a megfeszült idegeken. *A Krisztus felé vivő út azonban feltétlenül embertársainkon, tehát közösségeken át vezet.* Isten ezt a szolgálatot **istentiszteletnek** tekinti. *Ez a szeretet áldozata Isten dicsőségére.* Ezt a szolgálatot, hálaáldozatot Isten csak embertársainkon ke-

resztül fogadja el, illetve átutalja embertársaink javára a neki járó szolgálatot. Így teljesíti Isten az ő ígéreteit és gyakorolja gondviselését. A kereszti törvényében szolgálatképesnek minősített és szolgálóiról gondoskodott, ez kegyelem a szolgálatképteleneknek s hogy ezt megtudjuk és ennek örvendőve készen kleget tehessünk, hogy az ő akaratát cselekedhesstük, hitet ajándékoz, hogy engedelmességünkét ébren tartsa és állandóan keze ügyében legyünk.

6. A társadalmi szolgálat: istentisztelet.

A társadalmi szolgálat tehát istentisztelet. Ez nemcsak örvendetes igazság, hanem kötelező igazság is. Meghatározása magatartásunknak és felelősségünknek. A társadalmi szolgálat kizárólagos Ura: Isten. Érette van minden közösségi munka. A béres, utca-seprő, nyomdász, kertész, fogorvos, vezérigazgató, egyesületi elnök munkája istentisztelet, még az adóbehajtás is, ha e szolgálatban a kereszti törvényét, azaz Isten szeretetét érezzük meg és éreztetjük meg, ha hitben éljük rendeltetésünket.

A társadalmi szolgálat mezeje intézményekben, közösségekben, mozgalmakban és azok részjelenségeiben áll előttünk. Mindenikbe beletartozunk úgy is mint szolgálók, úgy is mint szolgálatra szorultak. Társadalmi szolgálatunk magában rejti tehát azt a kisértést, hogy a szolgálatunkat kísérő rokonszenvet magunkra, az ellenszenvet embertársainkra irányítsuk. Ez az önbálványozás. Ez a Judás szolgálata: megcsalni, kifosztani Istent. „Ne mondj engem jónak“ és „bocsásd meg nekik, mert nem tudják, hogy mit cselekszenek.“ Krisztus magatartása ebben is eligazít. A társadalmi szolgálatban felénk irányuló tekinteteket Krisztus felé kell irányítanunk. Nem én, hanem ő cselekszik a Szent Lélek Isten által. Ki kell lépnünk önmagunkból, az egyéniség várából, le kell mondanunk minderről, ami a szolgálatban akadályoz, mert lemondásunk is csak a közösségi szolgálatában nyer értelmet. Ha az önmegtartóztatás, szerénység, lemondás, önuralom csak a magunk életén enyhít, pogányok és önzők maradtunk.

Isten dicsőségének a szolgálata a társadalmi szolgálatban konkrét értéket és célkitűzést jelent. Ez a cél és érték: Isten országa. Ez az a közösség, melyben benne van minden társadalmi közösség ítélete és váltsága. Mivel Isten az emberrel tökéletes közösségben: az ő királyságában akar élni, a szerint értékeli az emberi közösségeket, hogy azok mennyiben segítik az ő kiválasztott közösségét: az egyházat az ő országának szolgálatában.

Minden társadalmi szolgálat értékes Isten előtt, amelyek az embert bármely társadalmi alakulat-

ban a kereszti törvényének megismerésére és szolgálatára segíti.

A kereszti törvénye a társadalmi szolgálatban: légy olyan, mint Krisztus, cselekedj úgy, mint Krisztus. Elveszíteni az életet óérette és megtalálni az életet óbenne!

N. A.

Aki valamely ember jellembeli hibáit szavakkal és erkölcsi prédikációkkal akarja megszüntetni, hogy ily módon jellemét is megváltoztassa, nem tesz egyebet, mintha az ólmot külső behatással arannyá akarná változtatni, vagy tölgyfából gondos ápolással barackfát akarna csinálni.

SCHOPENHAUER.

TEMPLOMÉPÍTÉSRE kértek adományt egy gazdag özvegy asszonytól.

— Szívesen adok, de érje be a szegény özvegy két fillérjével — mondá a gazdag nő a gyűjtőnek.

— Olyan sokra nem gondoltam — felelte a gyűjtő.

— Bizonyára nem értett meg — mondá az asszony — én éppen kis adományra céloztam.

— Téved, asszonyom — felelte az adománygyűjtő — a szegény özvegy abban a két fillérben mindenét odaadta. Ezt én nem kértem öntől.

A gazdag nő elpirult erre a feleletre és egy nagyobb összeget adott a templomépítésre.

A kecskeméti református Keresztyén Ifjúsági Egyesület előadássorozatát indított be a férjképzésről, a következő címeken: 1. Mit viszek a házasságba. 2. Lélek. 3. Test. 4. Mindennapi kenyér. 5. Mit kaptam a házasságban. 6. A férj. 7. A férjfelöltés. 8. Hogyan készülök a házasságra. 9. Szeretem, szeretet, hűség. 10. A család a nemzet szolgálatában.

Veszprémben megnyílt az első állandó jellegűnek szánt magyar református nőpfőiskola. Vajjon nekünk mikor lesz magyar református nőpfőiskolánk?

Medgyaszay Vince dunántúli református püspök a madarak védelme tárgyában, a Vallás- és Közoktatásiügyi minisztérium rendelkezésére hivatkozással a körlevelet adott ki, amelyben többek között a következőket mondja: „Utasítsa Címed a népiskolai tanítókat, hogy megfélemlő ráneveléssel tegyék fogékonyvá az ifjú nemzedék lelkiületét a természet kincsei és így a madarak iránt is. Ezért hassanak oda, hogy a tanulók tartózkodjanak a madárfészkek és fiókák pusztításától, a tojások elszedésétől. Törekedjenek továbbá arra, hogy a tanulók a természet ékességeit és ezek között különösen az éneklő madarakat nemcsak a törvényes büntetésből való félelemből és az embernek okozott hasznuk miatt, hanem mint a természet ékességeit óvják, szeressék és megbecsüljék.

Norvégiában elkészült a nagyvárosok kiürítésének a terve. Ezzel kapcsolatban az egyház is elkészítette munkatervét a lelkigondozás folytatására.

Hívő lelkek.

Uralt! — hangzott egy hideg téli pénteken ebéd végeztével az étkezdét vezető hadnagyunk érces hangja — tudják mit gondoltam? Mi, akik egész héten kint a hidegben ázunk, fázunk, fogyoskodunk, vasárnapra állítsunk össze egy jó ebédet és vacsorát; erre hívjuk meg a szomszéd faluban levő három tisztet is. Itt jó meleget csinálunk és töltünk el együtt egy kellemes vasárnap délutánt és estét. Érezzük már magunkat jól is, hisz' ritkán vagyunk melegben!

Van-e valakinek ez ellen kifogása? — tette fel a kérdést.

Nincs! — feleltük egyszerre mind a kilencen.

Fentiek elhangzása után megtörtént az ebéd és a vacsora étrendjének megállapítása. Mint rangban a legkisebb nem szóltam az ételkiválogatásába, de egész véletlenül az inyem szerinti volt valamennyi.

Egy másodpercre lehunytam szememet és már is magam elé képzeltem a jó falatokat, amelyekre már olyan régen vágytam.

Az ebéd ezzel véget ért. Mindenki századjához távozott, én soron kívül azt a parancsot kaptam, hogy menjek át a szomszéd faluban levő századhoz és ott ügyeljek fel a munkára.

Sietve elmentem. A hosszú úton szüntelen a vasárnapi ebéd és vacsora motoszkált a fejemben. Milyen jó is lesz az, be' jó is lesz az!?

Egy órai út után a munka színhelyére érkeztem. Hivatalos komolysággal mentem végig a század mintegy 4—500 méter kivevő munkavonalán. Itt is ott is magyar szó üti meg fületem.

Másodszor tettem meg már az utat a vonat előtt, amikor ezzel is azzal is beszélgetni kezdtem. Hazánk minden része képviselve volt ebben a században úgy nemzetiségileg, mint vallásilag és mégis mindannyian a legnagyobb békességben, egyetértésben végezték munkájukat.

Hittestvéreimmel több szót váltottam, hisz' ők voltak többen, de meg „Jót tegyetek mindenkivel, különösen a ti hitetek cselédeivel!“ A beszélgetésünk során arról győződtem meg, hogy ezek igen nagy hiányát érzik az Igének.

Uram! — sóhajtott az egyik — csak még egyszer életében isteniszteleten vehetnék részt!

Tovább mentem. Most már ezekre a hívő lelkekre gondoltam, akik az Igére — lelki táplálékra éhesek, akik szomjuhozak az igazságot és imádkozni akarnak! Gyorsan határoztam magamban és visszatértem Kovács Ferenc atyámfiahoz.

Ferenc — szólítottam meg — vasárnap 11 órakor felkeresem magát és ott magánál istentiszteletet tartok. Szóljon a többieknek is!

Igazán tetszik mondani? — s könnybelábadt szemmel tekintett reám.

Komolyan beszéltem! — és erre gyorsan odébb álltam.

Szombaton délelőtt más századhoz hívott a kötelesség. Ott is ugyanaz a panasza és hittestvéreim részéről a kívánság.

Vasárnap délután 4-re gyűljetek egybe és nálatok lesznek istentisztelet tartani! — mondom az egyiknek. Kétkedve néznek egymásra. Nem hisznek saját jülüknek.

Az idő gyorsan halad, máris 12 óra. A század bevonul ebédelni, én is ebédelni megyek. Az ebéd végeztével annak rendje és módja szerint jelentem az étkezdét vezetőnek, hogy holnap vasárnap a szomszéd faluba lévén „hivatalos“ ebédre és vacsorára s így a részemre ne főzzenek.

Csodálkozik, de tudomásul veszi.

Hideg van-e János? — kérdem vasárnap reggel úgy 9 óra felé a szolgálattételre mellem rendelt katonát.

Eppen most ment itt el a zászlóalj küldönc és azt mondta, hogy 15° — felelle.

Az még nem is olyan nagy — vigasztaltam Jánost. A nagyobb baj az — őrmester úr —, hogy a szél is fúj és így még nagyobb a hideg.

Az se nagy baj máma! Add ide a köpenyegemet, sapkám, kesztyűmet, én megyek.

Az isenért hova megy az őrmester úr ebben a rettenetes időben?!

Ne jajgass te! Inkább örvendj, hogy nem viszlek magammal. Dél 1 órára melegíts vizet, píríts kenyeret! Itthon leszek!

Pont fél 10 volt, amikor nekivágtam a 6 km.-es útnak. Hideg volt, fújt a szél, de én nem éreztem. Valami hevített belülről. Olyan gyorsan vitt a „kötelesség“, hogy már fél 11-kor ott voltam a testvérek között.

Vártak. Nem hitték, hogy abban az időtájdoban átmegyek.

Alig negyedóra alatt összegyűlt a még hiányzó kis csapat. Tizenketten voltak, miként a tanítványok. Felcsendült az ének, majd a közös ima is elhangzott. Máté 6. r. 10. verse alapján hirdetem az igét. Nehéz volt nekem a vigasztalásra szorultnak másokat vigasztalni, de nagy az Úr hatalma és erőssé, bátorrá tett. A rendes liturgia szerinti istentisztelet a 90. zsoltár elénekelésével ért véget.

Igazi, meghitt, bensőséges együttlet volt. Nem felejttem el soha. De — azt hiszem — nem felejt el Kovács Ferenc marossárpataki, Domahidi Károly udvarfalvi és a többi tiz jelenlöt atyámfia sem a hívő lelkek ezen ünnepeyes találkozását.

„A mór megtette a kötelességét, a mór elmehet“, mondja a közmondás. Én is 10—15 percnyi beszélgetés után indulni készültem. Azonban a figyelmesség és katonai leleményesség három tojásról s egy darabka szalonnáról gondoskodott és alig egy pár perc leforgása alatt elkészült az én vasárnapi ebédem is.

Az idő roppant hamar repült. Sietnem kellett haza, mert délután 4-re a második faluba hívott a kötelesség. Sietve mentem. Alig pihentem meg lakásomban, máris tovább folytattam utamat. Csodálatosan semmi fáradtságot sem éreztem. Olyan vígan mentem, mintha legatöbb húsz éves lennék. Pedig már 23 éve annak, hogy katonai szolgálatra alkalmassnak találtak!

A jelzett időben és helyen egy kis csapat már türelmellenül várt. Megérkezésem megnyugtatta őket.

Minden a maga rendje és módja szerint szép rendben folyt le. Azt a meglepédest, nyugodtságot csak az a hívő lélek tudja elképzelni, aki hosszú és nehéz hónapok után, megint hallja az Úr Igéjét.

Kilencen voltunk jelen. Mindannyiunk számra felelthetetlen óra volt.

Sötétedni kezdett már az idő, amikor egy kis hazai elköltése után lakásom felé vettem utamat. Vagy jó órai gyaloglás után szerencsésen meg is érkeztem.

János már nyugtalanul vár s amikor megérkeztem csak annyit mondott: „Ha most nem lesz beteg az őrmester úr, akkor soha!“ és már is tette elibém a teát és egy darab piritott kenyeret. (Kömiszt.) Meg volt a vacsorám is.

Nem tettem beteg. Az Úr gondot visel az ő szolgálójára! Ez történt 1940 január 21-én Beszarábia keleti részében...

1940 január 31.

KOVÁCS LAJOS, ref. tanító.

Megtanultam belátni, hogy könyvek tudóssá tehetnek ugyan, de sohasem emberré.

LESSING.

KÉZ A KÉZBEN

Az I. K. E. Szénior Osztályának rovata.

Rovatvezető: László Dezső.

Kedves Bartom!

Nemrégiben egy egyházi társaságban vettem részt. A társaság egyik tagja arról beszélt, hogy mennyire meg van romolva a mi általános közéletünk, középosztályunk nem tud egységes világnézethez jutni, vezető embereink csoportokra oszolva harcolnak egymás ellen, közösségi életünk alatt nincs szilárd erkölcsi alap, egyre nő a vezetőkkel szembeni bizalmatlanság, nincs egyetlen olyan tiszta pont a mi szűkebb erdélyi közéletünkben, amely körül egy egészségesebb társadalmi élet ki tudna bontakozni. Nekem mélyen fáj ez a sötét kép, de még ennél is jobban fáj az, hogy ez a beszélgetés egyházi emberek között folyt le s mi a tények ilyen tárgy szerű megállapítása felett egyszerűen csak napirendre tudtunk térni. Azon nem vitakoztam, hogy ez a kép igaz vagy nem igaz, vagy hogy mennyire igaz, csupán egyetlen megjegyzést tettem: nekünk, egyházi vezetők emberek szabad-e csak így egyszerűen, tárgyilagosan és hűvösen megállapítani ezt a szörnyű közéleti romlottságot, nem kötelességünk-e, ha ezek így vannak, azonnal a leghatározottabban felvenni a harcot ezekkel az állapotokkal szemben?

Hosszú időn át hatása alatt voltam ennek a beszélgetésnek. Rám nézve nagyon áldásossá vált ez a hatás. Egyfelől megláttam azt, hogy miképpen szabad keresztyén embernek kritikát gyakorolni a közállapotok felett, másfelől anyagot találtam egy prédikációhoz. Mind a két eredményről beszámolok.

Ha röviden akarnám kifejezni, akkor azt mondanám, hogy a keresztyén ember sohasem mondhat közéleti kérdésekben statikus, hanem mindig csak dinamikus kritikát. Ezen azt értem, hogy a mi kritikánk elhangzása pillanatában nekünk már azonnal mindent meg kell tennünk az ellen, amit kifogásoltunk. Csakis annak van joga a közállapotokat megbírálni, aki teljes erejéből mindent megtett azért, hogy az állapotok megváltozzanak. E nélkül az állásfoglalás nélkül a kritika árt, mert tovább terjeszti az erkölcstelenséget, a borulást, elveszi az emberek kedvét a munkától. Ma nálunk éppen ez az eset. A sok télen kritika egymás susárlásává, ócsárolásává, saját gyengeségünk legteljesebb öntudatosításává lett. Egyházi ember ajkáról csakis olyan kritika hangozhatik el, amely mögött ott van az illető javító és építő tetteinek aranyfedezete. Egyházunknak és benne mi magunknak is súlyos felelősségünk van a közélet visszasságai miatt. Mi ezek felett nem térhetünk egyszerűen napirendre. Ha valóban olyanok a mi közállapotaink, akkor azért legelső sorban mi vagyunk a felelősek s közülünk kinek-kinek még ma el kell kezdeni a harcot, hogy mindez más-képpen legyen.

Az elmúlt vasárnapi igehirdetésemre készülve, a vasárnapi iskolai munka megindulásának százhatvanadik évfordulójára alkalmából Raikes Róbertnek, a vasárnapi iskolai munka elindítójának életét olvastam. Az volt a célom, hogy a prédikációmban a vasárnapi iskolai munka kérdéseivel foglalkozom. Meglepett, hogy a Raikes korabeli angliai állapotok mennyire hasonlítottak a mi mai társadalmi életünk viszonyaihoz. Két-három akkori angol vezető ember nyilatkozatából megdöbbenne láttam, hogy az akkori angol középosztály milyen pesszimistán ítélte meg saját népének és társadalmának életét. Egyik előkelő angol ember egyenesen azt írja, hogy a szörnyű gazdasági, társadalmi és erkölcsi viszonyok miatt az angol nép a felbomlás szélén áll. Mintha a fentebb említett barátom beszélgetését hallottam volna ismét. Ebbe a sötét háttérbe beállítva

láttam meg a vasárnapi iskolai munka elindulásának igazi jelentőségét: mialatt a nagy közélet hivatalos vezetői a legkétségtelenebb kritikában tárják fel az angol állapotokat, két egyszerű vidéki ember döntő fontosságú szolgálatokat tesz. Raikes Róbert elindítja az első vasárnapi iskolát és Jenner Ede felfedezi a hólyagos himlő szérumát. Mindketten kisvárosi, vidéki emberek voltak, akiket mélyen érintett a társadalom erkölcsi és testi betegsége, az orvosszert csak a maguk szűk körében meglátott baj ellen keresték és amikor megtalálták, alkalmazták, de egyetemes érvényű és hatású orvosságot találtak. Raikes munkájából kibontakozott a legjelentősebb keresztyén nevelői munka, Jenner munkája nyomán az egész emberiség megszabadult a hólyagos himlő átkától. Annak a korszaknak az igazi nagy emberei ők voltak. Igen egyszerű kis dolog tette őket a korszak és az egész emberiség legnagyobb embereivé: felismerték, hogy mi a feladatuk a maguk szűk körében s azután a kegyelem többre bízta őket. Az ilyen emberek hiányzanak a mi közéletünkben, pedig Erdély története azt igazolja, hogy az életet az ilyen emberek, a hűséges vidéki kis emberek tartották meg közöttünk. Ez az elfeledtetés meggyőzött arról, hogy a mi mostani kibontakozásunknak sincs más lehetősége, mint a kis emberek hűséges szolgálata, az általunk elvégezhető feladatok tényleges elvégzése.

Örömmel láttam legutóbbi vidéki utam alatt, hogy a vidék társadalmának szelleme mennyivel egészségesebb, mint a központé, mialatt a központban folyik az eszmei harc, a személyi torzalkodás, vidéken komoly munkák indulnak mindenfelé. Ezt a pár sort azért írtam neked, aki vidéki magányodban úgy el vagy keseredve, hogy felhívjalak a Raikes és Jenner példájának követésére. Rád csak egy tartozik: végezd el otthon mindazt, ami rád van bízva. Ne félj, mert rögtön megjelen a munkakedved s nem lesz időd a tétlen kesergésre. Adja Isten, hogy a te egyszerű vidéki munkád olyan egyetemes megoldást jelentsen mindnyájunknak, mint a Jenneré és a Raikes Róberté. *Urbanus.*

Akiben a jobb az erősebb, az a háborúban máról-holnapra nagygyá és hőssé lesz, akiben a rossz a jellegzetes, a háborúban a szemünk láttára szétzüllik.

RAVASZ LÁSZLÓ.

Ma sokat hallunk Mannerheim finn tábornokfővezérrel, a testvérnép hős bajnokáról. Hogy kicsoda ez a hős katona, azt élesen mutatja az alábbi eset.

Orosz repülőgépek bombázták a finn főhadiszállást. A finn vezérkar éppen ebédelt. A bombák egyre közelebb csaptak le. Valaki sürgetően kérte Mannerheim tábornokot, hogy meneküljön, mert eltalálhatja egy bomba.

„Ha Finnországnak szüksége van rám, akkor megmaradok” — felelt a tábornok és nyugodtan falatozott tovább.

Ime, egy Istenfélő katona.

A kairói egyetem hallgatói tüntetést rendeztek Szudán kormányára ellen, mert szerintük, tulságosan kedvez a keresztyénségnek és elősegíti a misszió munkáját. Arabiai napilapok: „Al Misri” és „Al Ahram” és „Al Mussawar” hosszú cikkekből panaszkodnak amiatt, hogy kormányuk segélyben részesíti a keresztyén missziók iskolai munkáját. Elviselhetetlennek tartják, hogy az ország belsejében is mohamedánmissziót folytassanak a keresztyének. Kiadták a jelszót, hogy a kairói El Zahar egyetem tegye kötelességévé, küldjön mohamedánokat Szudánba, akik mint misszionáriusok hirdessék a mohamedánizmust. Meg is indultak ennek a missziói munkának az előkészületei. Nagy, nyilvános gyűléseken hirdetik a „mohamedán” misszió szükségességét.

Irodalom és Művészet

Sik Sándor: Pázmány.

Budapest, 1939. Szent István-társulat kiadása. 449 lap.

Pázmány halálának háromszázadik évfordulója alkalmával Sik Sándor, a szegedi egyetem magyar irodalomszakos pap-tanára pompás szintézisben rajzolta meg Pázmányt: az embert és az író. A könyv kilenc nagy fejezetben ismerteti meg Pázmány egész életével és művével. Személyiségének kialakulását vázolván, a könyv bemutatja előttünk a hittudóst, a misszionáriust, a vita-író, az érseket, a politikust, az embert, a szónokot és a nyelv-művészt, egyezőval az egész embert. A rendelkezésre álló óriási anyagot rendszeresen és módszeresen feldolgozó mű minden tekintetben lebilincseli az olvasót. A különböző életsokokban gazdagon kiható és mindig irányító Pázmány nem vész el a munka fejezetei és a fejezetek alcímei között, az író annyira megragadta magát Pázmányt, hogy minden kis mondatából ugyanazt az egy embert állítja elé. Pedig milyen sok ellentmondás, milyen ellentétes feladatok között hánnyódott ez az ember. Egészen meglep Sik Sándor elfogulatlan történelemszemlélete: számos helyen utal arra, hogy Pázmány gyermekkorának protestántizmusa és a protestáns egyház hatása nélkül nem válhatott volna azzá, amivé lett; nagyon gyakran elismeri az akkori római egyház elfogultságait és tévedéseit s más oldalon a Pázmány korában élt magyar református személyiségek értékeit. Úgy áll e munkában előttünk Pázmány, mint egy izzig-vérig magyar ember. A mai elszűkül, vérszegény, sáppadt, az élet nagy tényeitől irtózza visszahuzódó keresztyén szellemi világban határozott megerősödést, felbátorodást és új szintézisalkotásra való ösztönzést jelent ennek a könyvnek az elolvasása. A mai mai keresztyénségünkben éppen a Pázmányhoz fogható nagy összefogó, ellentéteket szervesen áthidaló, gazdag sodrású és termésszerű személyiségek hiányzanak. A mai keresztyénség és a mai keresztyén emberek nem mernek bátran és határozottan az élet minden tényezőjével kapcsolatba kerülni. Sik Sándor egészen természetesen őszinteséggel tárja fel, hogy ez a szélesvonalú, nagy szolgálat mennyi kísértéssel, lelki gyötrellemmel, megaláztatással, de mennyi győzelemmel is járt Pázmány életében. Azt hiszem, hogy ennek a könyvnek gondos átolvasása a sajátos református életút bátrabb vállalására ösztönöznék a református olvasókat is, határozott indításokat adna egy szélesebbkörű és teljesebb református életforma oly szükséges kialakítására.

A mai egyháztörténelmünkben Geleji Katona István személyisége és műve a Pázmánynak megfelelő tényező. Nagyon várjuk azt a Geleji életrajzot, amely a Sik Sándor Pázmányához hasonlóan nemcsak a saját egyházának, hanem az egyetemes magyar élet szolgálatának szempontjából is ilyen nagyvonalúan dolgozza fel a nagy orthodoxus püspök életét és művét. L. D.

A szórványmunka elvi és gyakorlati kérdései. Szerkesztette: Dr. Imre Lajos.

A kolozsvári ref. theologiai Fakultás gyakorlati theol. szemináriumának munkálatai. Az Erdélyi Ref. Egyházkerület Irattérjesztésének kiadása. Cluj, 1940. 64 lap. Ára 25 lej.

Rég nem üdvözöltünk theologiai munkát akkora örömmel, mint ezt a gondosan összeállított, tartalmas, szép füzetet. Tizenegy, immár a theologia fakultásról kikérült fiatal segédlelkész egyetemes irányítás alatt készült tizenegy dolgozatát olvashatjuk benne. Az írók neve közül írásművek alatt eddig még csak a Bereczky Sándoréval és a Nagy Ödönével találkoztunk. Rajtuk kívül Krizbai Miklós, Magyarai Sándor és Vince, Járj

Árpád, Gara József, Soós Lajos, Genda János, Nagy Sándor és Nagy Lajos neve is megérdemli, hogy itt megemléssük. Évek óta egyre fokozódó erővel hangzik fel a követelés a szórványok gondozása érdekében s ime végre egy rendszeres tudományos munka, melynek nyomán el lehet indulni a szórványkérdés oly fontos tanulmányozásában. Talán éppen tíz éve annak, hogy az akkori legfiatalabb lekipásztori nemzedék a külmiszió kérdéseit dolgozta fel egy ilyen gyűjteményes munkában (Mi a külmiszió?). Ez a szórvány-missziói munka az egyház missziói érdeklődésének kitágulását jelenti, a missziói szellemnek új munkaterületek felé való öntudatos odafordítását.

E könyv olvasása közben megismerkedünk a szórvány-élet és a szórványban végzendő lekipásztori munka legfontosabb vonatkozásaival. A dolgozatok közül különösen kettő emelkedik ki: Magyarai Vince és Járj Árpád *A Biblia a szétszórtságokban levőkről és a szétszórtságban levőkhez* c. dolgozata nagy alaposággal tárja eléünk mindazt, ami ebből a munkából a Bibliával szoros kapcsolatban van, Nagy Lajos pedig egyenesen út-törő munkát végzett, amikor *Törekvések a szórványgondozás munkájára* c. dolgozatában a szórványgondozás történetét egyetemes és magyar református vonatkozásaiban felvázolja.

Különösen nagy értéke a munkának az igazi református theologiai szempontnak öntudatos és következetes érvényesítése: a szórványkérdésnek igazi egyházi megragadása és ismertetése.

Egész egyházkerületünk s az egyetemes magyar protestántizmus is hálás lehet Dr. Imre Lajosnak, hogy a szeminárium munkája fáradságos vezetésével, a dolgozatok átvizsgálásával és kiadásával kezdeményező módon járult hozzá az eddig tudományosan sohasem tárgyalt szórványgondozói munka legfontosabb kérdéseinek feltárásához, tisztázásához és rendszerezéséhez.

A theologiai fakultás szeminárium munkálatainak kiadása újabb lépés theologiai nevelésünk történetében. Adja Isten, hogy minél több ilyen komoly munka kerülhessen ki a nyilvánosság elé és szolgálja az egyház szellemi irányításának nagy művét.

A munka nagyon alkalmas arra, hogy belmissziói szerveink összefüvetelien vezérfonalként használjuk.

L. D.

Horváth Jenő: A külmiszió lényege.

A „theologiai tanulmányok“ 47. száma ez a 283 lexikon lapú könyv, amellyel az aninószai lelkész a debreceni egyetemen megszerezte a doktori fokozatot. Hogy mi a külmiszió, arra már 1930-ban feleletet kapott a romániai ref. egyház. A külmiszió ref. theologiai alapvetése azonban csak hat évvel azután következett el. 1936-ban jelent meg a fenti könyv, akkor, mikor a külmiszió munkájának nálunk is meg volt már a sajátos multja. A külmiszió barátainak nagy szerege állott már a mandzsuriai misszionáriusunk mögött; utazótitkárok tették személyessé az ügyet; már egy folyóiratról és számottevő irodalomról is beszélhettünk volt és sok ezre ment föl az önkéntes adományok összege. Nagyon időszerű volt tehát, már akkor is, a külmiszió tudományos meghatározása és alapjának a felmutatása.

Ma még nagyobb szükség van a lényeglátásra. A mindennap politikai, gazdasági és társadalmi eseményei annyira hatalmuk alatt tartják a hétköznap emberét, hogy a figyelem és érdeklődés mind jobban elterelődik attól, ami állandó és döntő. De időszerű a külmiszió lényegéről éppen ma írni azért is, mert Hamupipőke sorsa van az egyház és munkájának.

A legtöbb embernek a külmiszióról egyáltalán nincs fogalma. Nem létezik a számukra. Ez azért van, mert nagyon sok ember Krisztusban csak embert lát és a megváltás nem életkérdésük. Innen következik, hogy ha időnként vagy véletlenül foglalkoznának is a külmiszióval, az nem egyéb, mint pillanatnyi szentimen-

tális tevékenység és sajnálkozásból folyó, jónak látszó tett. Mások számára a külmisziói állampolitikai tevékenység, vagy a gyarmati kérdés egyik ága, vagy a nyugati kultúra terjesztésének egyik fajtája.

Valamennyi ilyen felfogásnál (és idetartozik az unitárius, ortodox, róm. kat. egyh. felfogása is, és a kultúrprotestantizmus álláspontja) egy kérdés marad felelet nélkül: mi értelme van a külmiszióknak? Mondják: anyagilag se, lelkileg se fizeti ki magát. Sokkal több és áldásosabb munkát lehetne végezni ugyanazzal a pénzzel és erővel itthon. Volna is mit végezni!

Igy gondolkodik mindenki, aki a lényegét nem ismeri az ügynek. Lényegtisztázó mű a magyar theologiai irodalomban is nem egy van. Mindenik nagy szolgálatot végzett és végezhet ma is. A Horváth Jenő munkája azonban dialektikai mű, vagyis korrekтивuma az eddigi felfogásoknak és mintegy kiinduló pontja a külmisziói új felfogásnak.

A korrekтивum abban áll, hogy újra rámutat a külmiszió alapjára, urára, kezdőjére, végzőjére, a Szentháromság Istenre, akit a Fiú által küld és a Szentlélek által igazgat. Hat részben tárgyalja a kérdést Horváth Jenő, felmutatván a ref. külmisziói tan alapvonásait, helyét a theologiai tudományban, a külmiszió forrását, elő- és ősképét, a dogmatikai és etikai megalapozást, végül megállapítja, hogy a misszióknak egyházinak kell lennie; nem csak, hanem az egyháznak is missziói egyháznak kell lennie.

„Missziói egyházzá kell lennünk, mert ez az élet útja, ez az Isten akarata.“ Így fejezi be tanulmányát írója.

Erdélyi theologiai irodalmunkban egyedülálló eddig a fenti könyv. Egész magyarnyelvű tudományosságunknak kiváló nyeresége, amelyet nemcsak azoknak illik áttanulmányozni, akik szorosban a külmiszió kérdésével foglalkoznak, hanem minden theologusnak időt kell fordítania a könyv elolvasására. Módszert, világos szép nyelvet, hitet és alaposítást lehet belőle elsajátítani. Igazi missziói könyv!

K. Gy.

Sipos Géza: A spiritizmus az Ige fényében.

II. bővített kiadás. 1940. 48 lap. Ára 5 lej.

Annak idején részletesebben is ismertettük e könyvecske első kiadását. Örülünk, hogy pár év alatt az első kiadás teljesen elfogyott, s írónak módjában állott egy bővített II. kiadást is közre bocsátani. A könyv iránti érdeklődés azt mutatja, hogy a spiritizmus valóban kérdése sok léleknek s ezekre a kérdésekre Sipos Géza valóban az Ige választ tudta tolmácsolni. A II. kiadás jelentéktelenül módosította az első kiadás szövegét, de kibővült egy húsvéti prédikációval, amely a spiritiszták és reformátusok feltámadásról alkotott felfogása közötti lényeges különbségeket tárja fel.

Amikor megköszönjük Sipos Gézának, hogy világosan megírt könyvecskéjét ismét kezünkbe adja, minden olvasónknak ajánljuk e füzet olvasását és terjesztését.

L. D.

Kis Boáz: Képek Kinából.

Missziói Füzet. 86. sz. A Magy. Ref. Kült. Szöv. kiadása. Bp., 1939. 160. 16 old. Ára: 20 f.

Külön figyelmet érdemel a mi részünkről ez az élénk, a kínai lelkületre élénk világot vető füzet. A két-havonként megjelenő füzetek e számával már a 200.000-ik példánynál tartanak, bennük a szerző ezzel a füzetrel mutatkozik be, de missziói körökben már ismeretes, nemcsak cikkei, hanem kitérő és munkás érdeklődése révén.

Az ősi kulturájú kínai legnagyobb részében ma bizonytalanságban él. Alaptermészetében igénytelen, udvarias, türelmes. Külső életének tragikumánál mélyebb, súlyosabb lelki válsága, amit a könyvecske szemléletes példákban mutat fel. Az ősök tisztelete és a szellemektől való rettegés jellemzik pogány vallását, mely bár-

mennyire is keveredett különböző, főként buddhista vonásokkal, megnyugvást, igazi életfolytatást adni a kínainak nem képes. Egész Kína megérett a keresztyén misszió aratására, aminek eddigi lépéseiről nagyjában szintén tájékoztatót ad a füzet.

A füzet, akár ismertetés, akár felolvasás formájában jól felhasználható a gyülekezeti munkában. H. J.

Borbáth Dániel: Francke, az árvák jótévedője.

Ref. Könyvtár 71 sz. A Királyhágómelléki Ref. Egyházkerület kiadása. 1939. 66 old. Ára: 10 lej.

Köztudomású, hogy Árvaházunk anyagi helyzete mennyire érzi a megnehezült viszonyok súlyát, amikor egészen adományokból kell fenntartania magát. Természetesen bizunk benne, hogy Isten gondoskodik az Ő kicsinyeiről s amikor a magyarországi Ref. Szeretetszövetség ötvenedik szeretetintézményét állítja fel, a mi egyházunk is képes lesz egyetlen kerületi Árvaházunkat a szükségesekekkel ellátni. Az örüllőknak azonban nem szabad elfáradni a szeretetszolgálatban való buzdításban.

Különösen fontos, hogy éppen most adja a kezünkbe a diakóniai munka hivatott ismerője, Borbáth Dániel, Francke áldásos életének leírását és hálásak vagyunk a Ref. Könyvtár Intézőbizottságának, hogy azt izléses formában és olcsón hozta ki az áldásosan munkáló sorozat keretében.

Franckéről mindenki tudja, hogy a hallei árvaházak megalapítója s hogy nagyjelentőségű szeretetmunkáját azért tudta elvégezni, mert bizott Istenben. De ez a kis könyvecske mutatja, hogy még mennyi mindent érdemes róla és szolgálatáról tudni. A megragadó elevenséggel megírt életrajz feltárja a nagy jótévő gyermekkori, hívő elindulását, Krisztus ellenségeivel való sok küzdelmét, kitartását, imaéletét s azt a tanítást, hogy kicsiny kezdetet is mennyire meg tud áldani Isten. Szól a Francke külmisziói szolgálatáról is. Különösen értékesek a füzetben az eddig magyar nyelven nem ismert közlések.

Gyülekezeti munkájában minden lekipásztor, magánéletében, Isten országáért való szolgálatában mindenki haszonnal forgathatja ezt a kis könyvecsket, mely hasonlító szolgálatra ma is ösztönözhet.

H. J.

Kina első magyar misszionáriusnője

címmel írta meg Horváth Jenő-Kunst Irén rövid életrajzát. Bár Königsbergben született (1869), de tizenegy éves korában már Debrecenben, majd Pesten van édesanyjával, míg 1904 szeptemberében útra kel Kina felé. Ez év október 31-én érkezik meg Hernaubá. Ettől kezdve, két hazája után, Kina harmadik hazájává lesz, ahol 1905—1913-ig, 1921—1931-ig és 1932—1934-ben bekövetkezett haláláig tölti a missziói életét. Az a sok próba, betegség, önfeláldozás és a minden körülmények között megmaradó hit, amivel Isten megajándékozta Kunst Irént megerősítéstül szolgálhat, itt és most, nekünk is. A füzetkének nemcsak ismeretterjesztő, hanem nevelő értéke is van. Ezért nemcsak egyszerű olvasmányok használható, hanem az ifjúság, főképpen leány- és örszövetségek hitének és evangéliumi életirányának az elősegítésére alkalmas eszköz. Hálásak lehetünk Horváth Jenőnek e füzetéért is.

K. Gy.

A Zwingliana svájci egyháztörténelmi folyóirat most megjelent számában dr. Weisz Leó, Zürichben élő debreceni kollégiumi tb. tanár hosszabb közleményben megkezdte a zürichi nagytemplom reformációkorabeli történetére vonatkozó, eddig kiadatlan források közlését. Ugyan ő „Külföldi hitvalláskutatás“ címen ismerteti Révész Imre két idevágó magyarnyelvű tanulmányát: „Kálvin az 1564-i nagyenyedi zsinaton“, 1934. és a „Debrecen—Egervölgyi hitvallás és a Tridentinum“.

H I R E I N K

Welti Henrik konzul Zürichben 72 éves korában elhunyt. A megboldogultban Weltiné szül. Schneider Berta, a Svájcban tanuló magyar diákok, valamint a magyar református egyházak és intézményei lelkes barátja és áldozatos pártfogója, — férjét veszítette el.

Vásárhelyi Boldizsár Kolozsvár-belvárosi református lelkész nyugalmába vonulásával megüresedett lelkészi állásra a hivek egyhangulag *László Dezső* ref. kollégiumi vallás-tanárt, lapunk főmunkatársát hívták meg. Az ünnepélyes beiktatása március 3-án lesz.

A dunántúli református egyházkerület folyó évi január hó 11-én Pápán tartotta meg rendkívüli közgyűlését, melynek legfőbb feladata volt a barsi és komáromi egyházmegyék visszatérésével kapcsolatos intézkedések megtétele.

Szívekbe markoló látvány és felejthetetlen érzés volt, amikor a „hazatértek“ az ottani XC. számú zsolttár éneklése közben bevonultak a közgyűlési terembe, amelyet 1918. óta nem látogathattak.

A közgyűlés, közének átán Medgyaszay Vince püspök bibliaolvasásával és imádságával kezdődött, majd dr. Balogh Jenő egyházkerületi főgondnok megnyitó beszéde következett.

Az egyházunkat is közvetlenül érintő nagyjelentőségű időszerű feladatok közül ma csak egyetlenegyre kívánok kiterjeszkedni — mondom a főgondnok.

A közelmúltban a napisajtó egyik termékében leplezetlenül elhangzott az a kívánság, amely a korábbi évtizedekben csak a magyarországi radikálisok programpontja volt. Kítűnt, hogy ma is élnek köztünk, akik minden felekezeti oktatás megszüntetését követelik.

Ezzel szemben kötelességem — az egyházkerületi közgyűlésnek bizonyára egyetértő helyeslésével — hangsúlyozni a következőket: a magyarországi református egyház teljes tudatában van azoknak a szolgálatoknak, amelyeket a mi történelmi egyházaink (tehát nemcsak a református, hanem több más egyház is) a magyar nemzeti művelődés terén évszázadokon át végeztek s ezeknek az érdemeknek elismerése, valamint a felekezeti oktatás igazi jelentőségének átérzése mellett továbbra is feltétlenül és szilárdan ragaszkodunk felekezeti iskoláink fenntartásához s amint eddig, úgy a jövőben is hajlandó más egyházi feladataink betöltése mellett ennek az oktatásnak is áldozatokat hozni. Természetesen régóta felismertük azokat a súlyos kötelezettségeket is, amelyek különösen felekezeti elemi iskoláink fenntartása követ-

kezében egyházunk tagjaira hárulnak és tisztában vagyunk azzal, hogy nyolc osztályú elemi oktatás életbeléptetése hiveinkre és egyházközösségeinkre újabb kötelességeket fog róni. Egyetemes tanügyi-bizottságunk és egyházkerületeink tüzetesen meg fogják vizsgálni mindazokat a módokat, amelyek törvényhozási és egyéb úton az elemi oktatás költségeinek arányosabb megosztása céljából életbeléptetendők lesznek és természetesen törekedni fognak arra, hogy ezek a költségeink ne rójjanak egyházunk tagjaira elviselhetetlen terheket.

A sötétben látók azt kérdezik, de lesz-e módunk megmenteni, vagy éppen fejleszteni iskoláinkat? Válaszul elmondok egy alpesi történetet.

A svájci hegyekben régi szokás, hogy a csúcson levő turistaházak öre még hajnal előtt harangszóval ébreszti azokat az utasokat, akik az ottani napfelkelte csodás látványában gyönyörködni akarnak és evégből már előző napon a hegyekbe érkeztek. Egyik külföldi egyházi lapban (Paix et Liberté XLIV. évfolyam 1939 november 12-i száma) olvasom a következő történetet:

Ezen a télen egyik hajnalban az egyik hegycsúcson az égboltozat fenyegetőbb és vigasztalanabb volt, mint bármikor. Sötét, sűrű köd takarta be a környéket. A vastag felhőréteg nem akart szétoszlani. Még a szél is kedvetlen volt. Az őr, hogy tisztét végezze, kellő időben felkelt és körülnézett. Szomorúan reménytelennek látta a helyzetet. Hiába vizsgálódott mindegyik égtáj felé, nem észlelt semmi biztató jelet. Csak lassanként vette észre, hogy az égnek egyik sarkán mintha egy tenyérnyi, kissé világosabb folt mutatkoznék. Erre az őr késedelem nélkül nyugodtan kijelentette: „Én mégis harangozok!”

Az ébresztő harangszóra a menedékházban alvó turisták megjelentek és szemrehányásokkal illették az ört: miért keltette fel őket hasztalanul? És ime, alig egy óra múlva a köd felszállt, a felhők szétoszlottak, a nap kisütött s az elragadtatott nézők a legcsodásabb alpesi panorámában gyönyörködhettek.

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés! Ebben az átmeneti, komor korszakban mi magyarok önkéntelenül folyton gondolunk nemzetünk közelebbi jövődjére. Nem tagadhatjuk: sötét a külpolitikai láthatár, fenyegető felhők mutatkoznak és egyesek arra gondolnak, esetleg még megpróbáltatások is várhatnak hazánkra.

És mégis számunkra, magyar reformátusok és általában minden magyar számára a szilárd hit érzése lesz a kizárólag irányadó.

A magyarországi református theologiai tanárok folyó évi február 2. és 3. napján Pápán tartották idei, rendes, országos konferenciájukat, melynek legfőbb tárgya az öt éves theologiai tanulmányi és nevelési rend megállapítása volt.

A francia Akadémia Pannier lelkész, Kálvin egyik legalaposabb ismerőjét az Institutio most megjelent francia nyelvű kiadásáért, az egyik irodalmi díjjal jutalmazta.

Bécsben folyó évi január hó 28-ikával ismét megkezdették a magyar nyelvű református istentiszteleteket a németosztrák reformátusok belvárosi templomában.

A tiszántúli református egyházkerület missziói bizottsága pályázatot hirdet a tanya és szórványgondozás munkájának elősegítésére kiadandó következő traktátusokra:

1. Mikor még nem volt tanyavilág. 2. Ahogy ma élünk. 3. Ahogy élni szeretnénk. 4. Pusztalakók a Bibliában. 5. Mit üzen Isten a magányban élőknek. 6. A csend áldása. 7. Az ördög nem alszik. 8. Istennel a tanyán. 9. Szórványaink a számok tükrében. 10. Szétosztán is egyek.

A traktátusok a „Koszoru“ füzetekhez hasonló alakban jelennek meg. Terjedelmük legalább 1, legfeljebb kettő nyomtatott ív.

A kiadásra érdemesnek ítélt traktátusok szerzői 20—30 P. szerzői tiszteletdíjban részesülnek.

Beadási határidő 1940 március hó 1.

A „Pro Christo“ evangéliumi diákszövetség idei téli konferenciáját Budapesten tartotta meg folyó évi február 1—4. napjain.

Finnországban minden évben van négy hálaadó, bűnbánati és imnap, melynek időpontját és alapigéjét a köztársasági elnök állapítja meg.

Dr. Makka Sándor: „Az egyház missziói munkája“ című könyvéből közöljük az alábbi külmisziói számadatokat:

A külmisziói munka eredményeképp a missziói mezőn van 40.000 gyülekezet, 8,500.000 lélekkel. Itt meg kell gondolni azt, hogy a protestáns missziók csak a konfirmált és hitvalló a keresztyénség olykor életveszélyt jelentő terhét is vállaló megtérteket veszik be statisztikai kimutatásukba.

Ebből a mohamedán munkamezőre esik: 360 protestáns gyülekezet 130.000 lélekkel. Indiára 8000 gyülekezet, 2,250.000 lélekkel; Kinára 5500 gyülekezet, 800.000 lélekkel; Japánban van 1350 gyülekezet, 165.000 lélekkel; Koreában 2000 gyülekezet, 300.000 lélekkel; Indonéziában 600 gyülekezet, 126.000 lélek; Holland-Indiában 1228 gyülekezet, 780.000 lélek. A „sötét“ Afrikában 40.473 gyülekezet, 2 millió 588 000 lélek. Az amerikai külmisziói gyülekezetek száma 4225 s ezek 865.000 lelket számlálnak együtt. Ausztrália és Oceánia külmisziói protestáns gyülekezeteinek száma 2173, a lélekszám 320.000.

Most nézzük meg a munkáshad létszámát:

Misszionárius (lelkész, orvos, tanár, diakonus, diakonissza) 30.000. Belsőszülött keresztyén munkás 152.000. (Ebből lelkész 10.000, orvos 600, ápolónő 5400 s hozzájuk csatlakozik még egy nagy bennszülött munkássereg tanítókból és tanítónőkből.

Lásuk meg a misszió által fenntartott intézeteket:

Óvodája van a misszióknak 742, benne 27.000 apró gyermek. Elemi iskolája 46 580, ezekben 2,166.000 gyermeket nevel tiszta keresztyén szellemben. Középiskolája 1512, bennük 122.000 fiú és 55.000 leány diák. Ipariskolája 295, benne 4.859 fiú és 3829 leány tanuló. Tanítóképző intézete 297, amelyek 5244 férfi és 3112 nő tanítójelöltet képeznek. A teológiai akadémiák száma 461, melyekben 6161 férfi és 3097 nő készül az evangélium hirdetésére. Orvosi fakultása van 19, ezeken 663 férfi és 254 nő készül orvosi pályára határozott keresztyén irányítás mellett. Ápoló és ápolónőképző intézete 72, a bennük képzett ápolók számáról nincs kimutatás, csak annyi, hogy nagyszámu. Még van egyéb speciális főiskola 101, amelyekben 23.000 növendék készül a gyakorlati életre keresztyén vezetés mellett.

Ezekhez járul a külmiszió 858 kórháza, összesen

31.500 ágygal; évenként ápol 400.000 fekvő beteget és kezel 137.000 fennjáró beteget. S még ezeken felül fenntart több ezer rendelőhelyet, számos speciális gyógyintézetet vakoknak, bélpoklosoknak, számtalan menedékházat és árvaházat.

A magyarországi Országos Református Szeretetszövetség 50 intézménye közül a tiszántúli egyházkerület területén vannak a következő intézetek: Berettyóújfalui árvaház, Békéssámsoni aggmenház, Csökmői aggmenház, Debreceni, napközi otthon, Debreceni tanonc otthon, Debreceni, bőrtönből szabadult rabok otthona, Derecskei aggmenház, Fehérgyarmati aggmenház, Földesi három árvaház, Földesi három aggmenház, Hajdúböszörményi árvaház, Hódmezővásárhelyi árvaház, aggmenház, Kaba, aggmenház, Karcagi árvaház, Karcagi aggmenház, Kisújszállási árvaház, Kisújszállási aggmenház, Kunhegyesi árvaház, Kunmadarasi nyomorék gyermekek otthona, Püspökladányi árvaház, Tiszafüredi szellemi fogyatékosok otthona. Összesen 26 intézmény, vagyis az Országos Református Szeretetszövetség intézményeinek több, mint a fele a tiszántúli egyházkerület területén van. Dicsekedése ez az egyházkerületnek, mert kiáltó kövek bizonyítják, hogy a tiszántúli reformátusság tettekkel is tudja és akarja mutatni hitét.

A Brit- és Külföldi Bibliaterjesztőtársulat 1804-ben alakult meg Ebben az időben a Biblia 72 nyelven volt forgalomban. Húsz év múlva ez a szám százra és 27 év múlva 200-ra emelkedett. 1937-ben a társaság 700 nyelven terjesztette a Szentírást, ma 732 nyelven: 94 európai, 210 ázsiai, 284 afrikai, 98 oceániai és 49 amerikai nyelven. Hozzávéve a többi bibliatársulat által kiadott fordításokat, valamint a ma már kihalt népek nyelvén megjelenteket, a Biblia több mint 1000 nyelven forog közökben.

Dr. Révész Imre tiszántúli püspök írja a Debreceni Protestáns Lap januári számában: „Az egyház Urában bízva remélem, hogy a reánk virradó 1940. év folyamán a tiszántúli egyházkerületre nézve egységes evangélizációs programot és az áldozatkészség új megszervezésére irányuló tervet dolgozhatok ki és terjeszthetek elő, hűséges és megértő munkatársaim, elsősorban az esperes urak segítségével, akikkel ezt a kérdést részben már nagyon alaposan — Isten színe előtt — megtárgyaltam, részben még továbbmenőleg meg fogom tárgyalni. Azt hiszem, egy tiszántúli református ébredésnek nemcsak a Tiszántúlra nézve volna döntő jelentősége. Ma inkább, mint valaha. Tiszántúlra néz az egész református magyarság, határokon és gránicokon innen és túl, mert tudja, hogy a magyar református jövő igen nagy részben azon fog megfordulni, beéri-e az elkövetkezendő nemszeretem napokban a tiszántúli tömbkálvinizmus azzal az ellenállási erővel, amelyet tömb-mivoltából merít és amely erő már a saját természeténél fogva lassú vagy gyors apadásra, önmagába roskadásra és hamvába halásra van ítélve; vagy pedig öntudatosan vállalja a tiszántúli tömbkálvinizmus, hogy lemondjon tömb-erejéről, tekintse úgy, mintha már meg sem volna és teljes határozottsággal fogadja el az egyetlen erőforrást, amely „öl és elevenít.

sírbavisz és visszahoz, szegénnyé tesz és gazdagít, megaláz s fel is magasztat; felemeli a porból a szegényt és a sárból kihozza a szűkölködőt, hogy ültesse hatalmasok mellé és a dicsőségnek székét adja nekik... mert nem az erő teszi hatalmassá az embert...“ (I. Sámuel 2: 6—9). Ez az egyetlen erőforrás maga az Úr, aki e világrengés közepett, egy vajudó magyar világban, ködön át szólítja az Ő maga református egyházát: „Akik hozzám közel vannak, azokban kell megszenteltem és az egész nép előtt megdicsőítenem“ (III. Mózes 10: 3). Most dől el és ezen dől el tehát, csakugyan olyan közel vagyunk-e hát Hozzá, tiszántúli református testvéreim, ahogyan eddig oly öntudatosan és sokszor oly gögősen állítottuk!”

Németországban erősen emelkedett a Biblia forgalma. Az utolsó hat évben egy könyv sem kelt el annyi példányban, mint a Biblia. 1933-hoz viszonyítva 50—70 százalék az évi forgalom emelkedése.

A párisi városi tanács elhatározta, hogy a város Moszkva nevű utcáját mostantól kezdve Helsinki-utcának nevezi.

A török kormány szabaddá tette a keresztyén iratterjesztést. Ugyancsak szabaddá tette a gyermek istentiszteletek tartását is.

A Hitler-Ifjúságnak megtiltották, hogy az Ifjúsági Keresztyén Egyesületnek tagjai lehessenek.

A magyarországi Országos Református Tanáregyesület szociálpolitikai szakosztálya Budapesten ülésezett, melyen a tanári rend szociális helyzetét és református szellemű rendtartás készítését tárgyalták meg.

A dunamelléki református egyházkerület legutóbbi közgyűlése elrendelte, hogy a püspöki jelentés minden presbitérium előtt felolvastassék.

A veszprémi református KIE karácsony első napján adta át, megfelelő ünnepség keretében, a tótvázsonyi KIE-nek a „Soli Deo Gloria“ vándorkönyvtárát.

Finnországban még a rabok is áldozatot hoznak a haza oltárára. A konnunsuoi fogház 202 lakója 4417 márkát küldött megható levél kíséretében határerődítésre.

A hívek összehívására szolgáló harangozást az ötödik században rendelte el Pál nolai kath. püspök. Addig erre a célra kis deszkalapnak fakalapccsal való ütődése szolgált.

Felsőőr—Oberwart, a Nagynémet birodalom egyetlen magyar ref. gyülekezete az 1939. esztendő utolsó napjának délutánján hálaadó istentisztelet keretében borult le Isten előtt, hogy az elmúlt évben kegyelmét nem vonta meg tőle. A lelkipásztor Róma 9: 16: „Annak okéért tehát nem azé, aki akarja, sem nem azé, aki fut, hanem a könyörült Istené“, alapige felvétele után rövid beszámolóval adott azokról a tényekről, melyekben Isten a gyülekezet iránti kegyelmét láthatóan bebizonysította.

Finnországban az orosz bombák eltalálták a Luther templomot s annak tetőzetét és karzatát tönkretették.

A strasbourggi protestáns teológiai fakultást tanáraival együtt Clermont-Ferrandba helyezték át. A tanárok közül egyet tábori lelkesül szolgálatra hívtak be, a többiek szintén Clermont-Ferrandba költöztek. A diákok száma 26. A párisi és montpellier-i prot. theol. fakultás mindenikén 25 diák van (a múlt évben egyedül Párisban 86 diák tanult). Az Aix-en-Provenceban megnyitni szándékozott református teológiai fakultást meg sem nyithatták, mert a dékán tábori lelkeseknek, az egyik tanárt meg fegyveres szolgálatra hívták be.

Az angol alsóház folyó évi február hó 7-iki ülésén a liberális párt elnöke indítványozta, hogy az angol parlament az 1789 augusztusában a francia nemzetgyűléstől elfogadott „Az ember és a polgár joga“ c. tizenhét pontos deklaráció alapján fogalmazza újra és bővítse ki korszerűen azoknak a politikai, jogi és erkölcsi alapelveknek rendszerét, amelyek a jövőben a civilizált társadalmi, nemzeti és nemzetközi együttélés alapjává szolgálhatnak. Az angol alsóház egyhangulag magdévá tette az indítványt.

Íme a tizenhét pont megközelítő fordítása:

1. Az emberek szabadnak és egyenlő joguaknak születnek. A társadalmi megkülönböztetést csak a közérdek okolhatja meg.

2. Minden politikai társulás célja az ember természetes és elvülhetetlen jogainak megőrzése. E jogok: a szabadság, a tulajdon, a biztonság és az elnyomással szemben való védekezés joga.

3. Minden szuverenitás elve a nemzetben gyökerezik. Semmiféle terület, semmiféle egyén nem gyakorolhat olyan tekintélyt, melyet nem a nemzetől kapott.

4. A szabadság lényege, hogy mindent lehet tenni, ami nem árt másnak; így tehát minden ember természetes jogai gyakorlásának határait csak azok lehetnek, amelyek a társadalom más tagjainak biztosítják ugyan ezeket a jogokat.

5. A törvény csak azokat a cselekedeteket tilthatja meg, amelyek a társadalomra nézve ártalmasak.

6. A törvény a közakarat kifejezése. Minden polgárnak joga van, hogy személyesen, vagy képviselője által hozzájáruljon kialakulásához. A törvény előtt mindenki egyenlő, akár véd, akár büntet a törvény. Minden polgár tartozik a törvénynek szerint egyenlő, ezzel egyenlő jogot kap minden méltóság, hivatal és közszolgálat megszerzésére.

7. Senkit sem lehet vádolni, letartóztatni, fogva tartani, csak azokban az esetekben, amelyeket a törvény meghatároz. Akik önkényesen gyakorolják vagy gyakorolják a törvényt, azokat meg kell büntetni. Minden polgár tartozik a törvénynek azonnal engedelmessé válni. Ha ellentét, bűnös.

8. A törvény csak a szigorúan és nyilvánvalóan szükséges büntetéseket kell megjelölje. Csakis olyan törvény értelmében lehet büntetni, amelyet a bűncselekmény elkövetése előtt hoztak.

9. Minden embert ártatlannak kell tartani mindaddig, míg bűnösnek nem nyilvánították.

10. Senkit sem szabad véleménye vagy vallási meggyőződése miatt zaklatni, ha annak kifejezésre juttatása nem zavarja a közrendet.

11. Minden polgár szabadon beszélhet, írhat és nyomtatás útján szabadon terjesztheti gondolatait. Ha visszaél ezzel a szabadsággal, akkor a törvény által megjelölt esetekben felelnie kell.

12. A polgár jogainak biztosításához közhatalomra van szükség. Ezt a közhatalmat minden polgár javára kell megszervezni s nem a hatalom gyakorlóinak hasznára.

13. A közhatalom fenntartása minden polgár anyagi hozzájárulását teszi szükségessé. Ezt a hozzájárulást egyenlően kell elosztani a polgárok között, teherbíró-képességük szerint.

14. Minden polgárnak joga van ahhoz, hogy a közös hozzájárulást ellenőrizze s joga van szabadon szavazni a közpénz felhasználásáról.

15. A társadalomnak joga van minden közéleti tényezőtől és közegítői hivatali működéséről számadást kérni.

16. Annak a társadalomnak, amelyben a jogbiztosítékok hiányoznak és a jogkövek nincsenek törvényesen körülhatárolva, nincs alkotmánya.

17. A magántulajdon szent és sérthetetlen jog lévén, senkit sem lehet tőle megfosztani, hacsak nem követeli a jogszükséglet, de ebben az esetben is csak igazságos és méltányos kártérítéssel.

Szerkesztésért felel: DR. TAVASZY SÁNDOR.